

Vec C-235/24 PPU [Niesker]ⁱ

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

2. apríl 2024

Vnútroštátny súd:

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

29. marec 2024

Odsúdená osoba:

S. A. H.

PRACOVNÝ DOKUMENT

ⁱ Názov prejednávanej veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

Predmet konania vo veci samej

Konanie vo veci samej sa týka konania o uznaní a výkone trestného rozsudku, ktorý vydal švédsky súd, v Holandsku.

Predmet a právny základ návrhu

V rámci tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ ide najprv o to, či Gerechthof Arnhem-Leeuwarden (odvolací súd Arnhem-Leeuwarden, Holandsko, ďalej len „Gerechthof“) možno kvalifikovať ako súdny orgán v zmysle článku 267 ZFEÚ, a či teda môže predkladať na rozhodnutie prejudiciálne otázky. V prípade kladnej odpovede na túto otázku Gerechthof predkladá ďalšiu otázku, či sa článok 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) vzťahuje na konanie vo veci samej, v ktorom sa Gerechthof musí zaoberať právnymi otázkami, ktoré sú uvedené v ustanovení článku 8 ods. 2 až ods. 4 a článku 9 rámcového rozhodnutia Rady 2008/909/SVV z 27. novembra 2008 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na rozsudky v trestných veciach, ktorými sa ukladajú tresty odňatia slobody alebo opatrenia zahŕňajúce pozbavenie osobnej slobody, na účely ich výkonu v Európskej únii (ďalej len „rámcové rozhodnutie 2008/909/SVV“), a pokiaľ áno, aké dôsledky z toho vyplývajú. Gerechthof napokon predkladá otázky týkajúce sa výkladu článku 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV.

Gerechthof ďalej navrhuje, aby bol tento návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednaný v rámci naliehavého konania v zmysle článku 267 ods. 4 a článku 107 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Gerechthof pritom pripomína, že prejudiciálne otázky sa týkajú priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti a že odsúdená osoba sa v súčasnosti nachádza vo väzbe. Odpovede na otázky môžu viesť k tomu, že pozbavenie slobody v Holandsku bude musieť byť ukončené, pretože zahraničná sankcia nebude môcť byť uznaná, alebo bude musieť byť zmenená na sankciu, ktorá nie je spojená s odňatím slobody.

Prejudiciálne otázky

1. Má sa pojem „súdny orgán“ v zmysle článku 267 ZFEÚ v spojení s článkom 8 ods. 2 až 4 a článkom 9 rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV vykladať v tom zmysle, že zahŕňa aj vnútroštátny súd, ktorý je na to určený – ktorý nie je príslušným orgánom v zmysle článku 8 ods. 1 rámcového rozhodnutia – a ktorý v písomnom konaní rozhoduje v zásade výlučne o právnych otázkach uvedených v článku 8 ods. 2 až 4 a článku 9 rámcového rozhodnutia bez toho, aby sa odsúdená osoba zúčastnila na konaní?

2. Má sa článok 47 Charty vykladať v tom zmysle, že ak pri uznaní v zmysle rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV je poverený posúdením prvkov uvedených v článku 8 ods. 2 až 4 a článku 9 tohto rámcového rozhodnutia určený vnútroštátny súd vykonávajúceho štátu, musí byť odsúdenej osobe okrem možnosti vyjadriť svoje stanovisko v štáte pôvodu v súlade s článkom 6 ods. 3 rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV priznaný účinný prostriedok nápravy vo vykonávajúcim štáte?

V prípade kladnej odpovede na túto otázku:

3. Má sa článok 47 Charty v zmysle rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV vykladať v tom zmysle, že pokiaľ ide o účinný prostriedok nápravy vo vykonávajúcim štáte, postačuje, aby odsúdená osoba mohla predložiť písomné stanovisko buď pred súdnym posúdením a rozhodnutím o uznaní, alebo po vydaní rozhodnutia o uznaní v rámci preskúmania pôvodného posúdenia?

A

4. Má sa článok 47 Charty v zmysle rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV vykladať v tom zmysle, že odsúdenej osobe, ktorá nemá dostatok finančných prostriedkov a ktorej je potrebné poskytnúť pomoc na zabezpečenie účinného prístupu k spravodlivosti, sa musí poskytnúť právna pomoc vo vykonávajúcim štáte, aj keď to zákon nestanovuje?

5. Má sa kritérium v článku 8 ods. 3 rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV vykladať v tom zmysle, že pri zmene trestu alebo opatrenia z dôvodu, že je svojou povahou nezlučiteľné s právom vykonávajúceho štátu, je nutné posúdiť, aké opatrenie by s najväčšou pravdepodobnosťou uložil súd vykonávajúceho štátu, ak by k odsúdeniu došlo vo vykonávajúcim štáte, alebo sa má – v prípade potreby po vyžiadaní dodatočných informácií – vykonať posúdenie, pri ktorom sa zohľadní faktická úprava opatrenia vo vydávajúcim štáte?

6. Ako a do akej miery by mali byť vývoj a informácie týkajúce sa obdobia po vydaní rozhodnutia o uznaní zohľadnené pri prípadnom opätovnom posúdení zákazu sprísnenia trestu podľa ustanovenia článku 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV vykonávajúcim štátom?

Citované predpisy práva Únie

Článok 47 Charty

Článok 267 ZFEÚ

Články 6, 8 a 9 rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV

Citované vnútroštátne predpisy

Články 2:11 a § 2:13 Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties (zákon o vzájomnom uznávaní a výkone podmienených a nepodmienených trestov odňatia slobody, Holandsko; ďalej len „WETVVS“)

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Odsúdená osoba je irackým štátnym príslušníkom. Od roku 1996 žije v Holandsku a v roku 2001 jej bolo udelené povolenie na trvalý pobyt.
- 2 Rozhodnutím z 26. februára 2015 ju Göta Hovrätt (Odvolací súd Göta, Švédsko) odsúdil za trestné činy spáchané vo Švédsku. Trestné činy sa – stručne povedané – týkali zakázaného držania zbraní, nezákonného vyhrážania, obťažovania a ťažkého ublíženia na zdraví. Göta Hovrätt rozhodol, že odsúdená osoba nie je za trestné činy zodpovedná z dôvodu vývojovej poruchy alebo patologickej poruchy jej duševných schopností, a uložil jej ochranné opatrenie zahŕňajúce pozbavenie osobnej slobody, a to forenzno-psychiatrickú liečbu na neurčitý čas s osobitným vyšetrením pri prepustení z kliniky.
- 3 Odsúdená osoba požiadala švédske orgány o prenos uloženého trestu do Holandska, po čom tieto orgány požiadali holandského Minister van Justitie en Veiligheid (minister pre spravodlivosť a bezpečnosť, Holandsko, ďalej len „minister“) o uznanie a výkon švédskeho rozhodnutia.
- 4 Po tom, ako minister predložil žiadosť, Gerechtshof vo svojom rozhodnutí z 18. januára 2019 konštatoval, že odsúdená osoba sama požiadala o zaslanie rozhodnutia, ktorým bola odsúdená, alebo s tým súhlasila, a rozhodol, že neexistujú dôvody na odmietnutie uznania a trestné činy, za ktoré bol trest uložený, sú trestné aj podľa holandského práva. Gerechtshof tiež rozhodol, že existuje dôvod na úpravu uloženého trestu zahŕňajúceho pozbavenie osobnej slobody a zmenil ho na opatrenie v podobe umiestnenia do psychiatrického zariadenia s nariadením povinnej liečby, pre ktoré nie je stanovená maximálna dĺžka trvania. Gerechtshof pritom rozhodol, že to nepredstavuje zhoršenie trestnoprávnej situácie odsúdenej osoby.
- 5 Dňa 18. februára 2019 minister ako rozhodujúci orgán v zmysle rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV uznal švédsky rozsudok a vzal do úvahy posúdenie Gerechtshof, pričom trest bol zmenený na (časovo neobmedzené) holandské opatrenie v podobe umiestnenia do psychiatrického zariadenia s povinným liečením. Odsúdená osoba bola umiestnená do forenzno-psychiatrického centra v Holandsku, kde sa stále nachádza. Po uznaní Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (štátny tajomník pre spravodlivosť a bezpečnosť, Holandsko) rozhodnutím zo 6. augusta 2020 o zrušení povolenia na pobyt pre osoby s právom na azyl vyhlásil odsúdenú osobu za nežiaduceho cudzinca.

- 6 Odsúdená osoba následne v občianskoprávnom konaní spochybnila zákonnosť rozhodnutia ministra o uznaní. Okrem iného tvrdila, že posúdenie Gerechthof z 18. januára 2019, na ktorom je založené rozhodnutie ministra, bolo prijaté v konaní, ktoré nespĺňa požiadavky článku 47 Charty. V tomto občianskoprávnom konaní Gerechthof Den Haag (Odvolací súd Haag, Holandsko) rozsudkom z 5. septembra 2023 (v odvolacom konaní) vyhovel žalobe a uložil ministrovi, aby preskúmal svoje rozhodnutie z 29. januára 2019.
- 7 Listom z 15. septembra 2023 minister požiadal Gerechthof o vykonanie opätovného posúdenia v konaní, ktoré spĺňa požiadavky článku 47 Charty. V rámci tohto opätovného posúdenia sa Gerechthof po vypočutí účastníkov konania rozhodol podať tento návrh na začatie prejudiciálneho konania.

Hlavné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 8 Odsúdená osoba tvrdí, že Gerechthof musí vykonať opätovné posúdenie v konaní, ktoré je v súlade s článkom 47 Charty, čo v tomto prípade znamená:
- že sa musí uskutočniť verejné pojednávanie, na ktorom sa odsúdená osoba môže zúčastniť,
 - že vec sa musí prejednať v primeranej lehote,
 - že odsúdená osoba musí mať možnosť využiť pomoc advokáta, ktorú v prípade potreby uhradí štát,
 - že konanie musí mať kontradiktórnu povahu a
 - že rozhodnutie musí byť vydané verejne.
- 9 Odsúdená osoba sa okrem toho domnieva, že v danom prípade ide o sprísnenie trestu, a – s ohľadom na účinnú právnu ochranu – považuje za potrebné, aby v tejto súvislosti mohla predložiť ďalšie dôkazy.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu

Prípustnosť návrhu

- 10 Gerechthof doteraz vychádzal z toho, že na otázku, či je súdnym orgánom v zmysle článku 267 ZFEÚ, a teda oprávnený predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie na rozhodnutie prejudiciálne otázky, treba odpovedať záporne. Úloha Gerechthof v rámci konania o uznaní súdnych rozhodnutí iných členských štátov EÚ sa totiž výrazne líši od bežných súdnych úloh a postupov. Vzhľadom na absenciu verejného pojednávania teda Gerechthof nerozhoduje o uplatnení záujmu o sociálnu nápravu, ktorý zohráva hlavnú úlohu podľa rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV, ani o dôvodoch odmietnutia kvalifikovaných ako

fakultatívne podľa WETVVS, ani o spôsobe výkladu dôvodov odmietnutia kvalifikovaných v tomto zákone ako povinné vo svetle rozsudku Súdneho dvora EÚ z 29. apríla 2021, X (Európsky zatykač – *Ne bis idem*), (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339). Okrem toho Gerechtshof nemôže rozhodovať v prípadoch, keď minister odmietne žiadosť o prevzatie výkonu trestu bez toho, aby ju predložil Gerechtshof.

- 11 Z procesu vzniku holandského zákona však vyplýva, že zákonodarca si výslovne želal súdne posúdenie právnych otázok upravených v článku 8 ods. 2 až 4 a článku 9 rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV a že odkazuje na súd určený na tento účel, ktorý podľa zákona vydáva záväzné rozhodnutie.
- 12 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ sa pri posudzovaní, či má dotknutý vnútroštátny orgán povahu „súdneho orgánu“ v zmysle článku 267 ZFEÚ, a tak pri posudzovaní, či je návrh na začatie prejudiciálneho konania prípustný, berie do úvahy súhrn okolností, ako je zákonný základ tohto orgánu, jeho trvalosť, záväzný charakter jeho právnych aktov, kontradiktórna povaha jeho konania, uplatňovanie právnych noriem týmto orgánom, ako aj jeho nezávislosť (rozsudok z 29. marca 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, bod 66 a citovaná judikatúra).
- 13 Gerechtshof sa predbežne domnieva, že má svoj právny základ v zákone, že má trvalý charakter, že jeho posudzovanie v rámci rozhodnutí podľa WETVVS je obmedzené na určité body, ale má obligatórnu povahu, že hoci v rámci zákonného postupu sa nestanovuje možnosť vypočítať odsúdenú osobu, ale argumenty tejto osoby sa napriek tomu zohľadňujú, pokiaľ sú predložené v rámci stanoviska alebo opätovného posúdenia, že uplatňuje právne normy a je nezávislý. Podľa predbežného názoru Gerechtshof preto otázka, či sa má považovať za súd, závisí od otázky, či jeho konanie možno kvalifikovať ako kontradiktórne.
- 14 Na základe vyššie uvedeného Gerechtshof kladie prvú prejudiciálnu otázku. Odpoveď na túto otázku však môže závisieť od odpovede na druhú prejudiciálnu otázku, ktorá sa týka uplatniteľnosti článku 47 Charty.

Článok 47 Charty

- 15 Podľa ustanovenia článku 47 Charty každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok stanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.
- 16 Gerechtshof stojí pred otázkou, či jeho posúdením na základe článku 2:11 WETVVS boli porušené práva alebo slobody zaručené právom Únie. V tomto rámci si kladie otázku, či právne posúdenie „spadá do pôsobnosti práva Únie“ (rozsudok z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105) alebo ide o „situáciu, ktorú upravuje právo Únie“ (rozsudok zo 16. mája 2017, Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:373). Je zrejmé, že pri tomto posúdení sa uplatňuje ustanovenie článku 8 ods. 2 až 4 a článku 9 rámcového

rozhodnutia 2008/909/SVV, keďže tieto boli implementované v ustanovení článku 2:11 a článku 2:13 WETVVS. Na druhej strane vo vydávajúcom štáte má odsúdená osoba – ak sa tam nachádza – možnosť podať ústne alebo písomné stanovisko a v rámcovom rozhodnutí 2008/909/SVV sa výslovne nepriznáva odsúdenej osobe možnosť účinného opravného prostriedku vo vykonávajúcom štáte, takže by sa dalo argumentovať, že ide o právnu situáciu, ktorá sa v práve Únie neupravuje. Keďže Gerechthof má v tejto súvislosti pochybnosti, podáva druhú prejudiciálnu otázku.

- 17 Ak na túto otázku treba odpovedať kladne, vzniká otázka, či sa možnosťou predložiť stanovisko vo vydávajúcom štáte v súlade s článkom 6 rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV splnia požiadavky článku 47 Charty. Podľa ustanovenia článku 6 ods. 3 tohto rámcového rozhodnutia má vykonávajúcí štát následne k dispozícii písomný záznam tohto vyhlásenia, čo zrejme naznačuje, že normotvorca na úrovni Únie predpokladá, že ďalšie spracovanie vo vykonávajúcom štáte bude písomné.
- 18 Ak táto možnosť nespĺňa požiadavky článku 47 Charty alebo sa nevzťahuje na prípady, keď sa odsúdená osoba (už) nenachádza vo vydávajúcom štáte, a preto nemôže urobiť vyhlásenie, Gerechthof si kladie otázku, či sa v článku 47 Charty v tejto situácii vyžaduje, aby bola odsúdená osoba vypočutá na verejnom súdnom pojednávaní vo vykonávajúcom štáte s poskytnutím právnej pomoci a v akom čase sa toto pojednávanie potom musí uskutočniť. Vynára sa predovšetkým otázka, či skutočnosť, že odsúdená osoba môže požiadať o opätovné posúdenie, spĺňa požiadavky článku 47 Charty.
- 19 Gerechthof v tejto súvislosti poukazuje na to, že preskúmanie v zmysle ustanovenia článku 2:11 WETVVS má právno-technickú povahu a je relatívne obmedzené. Záujmy štátov a záujmy odsúdenej osoby sa často zhodujú, konkrétne spočívajú v záujme o resocializáciu v štáte, s ktorým má táto osoba najužšie väzby. V tomto prípade bolo potrebné upraviť cudzie opatrenie, ale vo väčšine prípadov sa udeľuje trest zahŕňajúci pozbavenie osobnej slobody vo forme trestu odňatia slobody, pri ktorom nie je potrebná úprava (druhu) trestu. Ak by malo byť dôsledkom uplatnenia článku 47 Charty to, že odsúdené osoby musia byť vypočuté na verejnom pojednávaní vo vykonávajúcom štáte, bude to spojené s praktickými problémami. Tým vzniká otázka, ako by malo byť zorganizované vypočutie vo vykonávajúcom štáte, ak sa odsúdená osoba stále nachádza v štáte pôvodu. Podľa judikatúry Gerechthof má odsúdená osoba možnosť predložiť písomné stanovisko, ktoré Gerechthof vezme do úvahy. To možno urobiť buď pred posúdením a rozhodnutím o uznaní, alebo po ňom formou žiadosti o opätovné posúdenie. Odsúdená osoba má pritom možnosť využiť právne poradenstvo, ale neexistuje možnosť získať na to finančnú pomoc.
- 20 Na základe uvedeného Gerechthof predkladá na rozhodnutie tretiu a štvrtú prejudiciálnu otázku.

Úprava trestu

- 21 V ustanovení článku 8 ods. 3 rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV – a následne ustanovení článku 2:11 ods. 5 WETVVS – sa stanovuje, že pokiaľ je druh trestu nezlučiteľný s právom vykonávajúceho štátu z hľadiska jeho povahy, tak sa trest prispôbi na trest alebo opatrenie, ktoré čo najviac zodpovedá trestu uloženému v štáte pôvodu. Gerechtshof uskutočnil výklad tohto kritéria v tom zmysle, že trest sa musí zmeniť na opatrenie, ktoré by s najväčšou pravdepodobnosťou bolo uložené odsúdenej osobe, ak by k odsúdeniu došlo v Holandsku. Z tohto dôvodu sa rozhodol zmeniť trest na opatrenie v podobe umiestnenia na psychiatriu s povinnou liečbou, ktorej koniec, rovnako ako v prípade švédskeho opatrenia, nie je vopred určený, ale závisí od priebehu liečby.
- 22 Odsúdená osoba sa domnieva, že švédske opatrenie zahŕňajúce odňatie slobody je menej obmedzujúce ako holandské opatrenie. Podľa švédskeho opatrenia sa potreba ukončenia posudzuje po polroku a opatrenie priemerne trvá približne štyri roky, na rozdiel od čoho podľa holandského opatrenia sa toto posúdenie vykonáva spravidla každé dva roky, opatrenie priemerne trvá oveľa dlhšie a dotknutá osoba je okrem toho vyhlásená za nežiaducu.
- 23 Vo svetle týchto argumentov Gerechtshof prekladá na rozhodnutie piatu prejudiciálnu otázku.

Posúdenie informácií získaných po rozhodnutí o uznaní

- 24 Napokon Gerechtshof stojí pred otázkou, do akej miery je nutné vziať do úvahy informácie, ktoré sa stali dostupnými až po posúdení, alebo vývoj, ktorý nastal až neskôr, ak takéto informácie alebo vývoj môžu byť relevantné pre preskúmanie zákazu sprísnenia trestu stanoveného v článku 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia 2008/909/SVV. V tomto prípade sa odsúdená osoba odvolávala najmä na vývoj, že bola po rozhodnutí o uznaní vyhlásená za nežiaduceho cudzinca. Gerechtshof si myslí, že to môže byť relevantným prvkom pri posudzovaní, či sú trest alebo opatrenie zahŕňajúce pozbavenie osobnej slobody prísnejšie. Ide však o informácie a vývoj, ktoré sa vzťahujú na obdobie po rozhodnutí o uznaní. Keďže Gerechtshof má pochybnosti, či môže tieto informácie zohľadniť, kladie šiestu prejudiciálnu otázku.